

Bodem, water en atmosfeer

inhoud

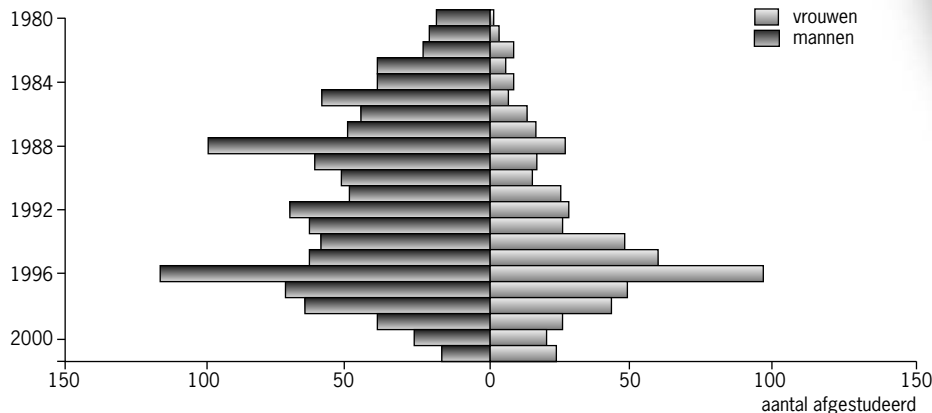
1 inleiding	4
aantallen afgestudeerden	4
2 de opleiding van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer	5
specialisaties	5
stages	5
studieduur	5
promoties	5
3 van studie naar betaalde baan	6
zoekduur en voorbereiding	6
functieverwerving	6
arbeidmarktsituatie in 2001	7
standplaats	7
4 het werk van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer	8
marktsector	8
functieomschrijving	9
belangrijke activiteiten	10
vaardigheden	11
5 functiekwiteit	12
inhoudelijke aansluiting	12
niveau van de functie	12
salaris	12
leidinggeven	13
Bijlage I Marktsectoren	14
Bijlage II Functieomschrijvingen	15
Bijlage III Arbeidsorganisaties	16

De arbeidsmarktgegevens in deze rapportage zijn afkomstig van 277 afgestudeerde afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer¹, 228 mannen en 49 vrouwen. Zij hebben deelgenomen aan het WU-KLV loopbaanonderzoek dat in 2001 voor de zevende maal werd gehouden.² Aanvullend zijn gegevens van de WO-Monitor van 1998 tot en met 2001 in deze rapportage gebruikt. De WO-Monitor wordt elk jaar uitgevoerd onder recent afgestudeerden van elke universiteit in Nederland. Dit levert een extra groep respondenten op van 64 afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer.

Aantallen afgestudeerden

De opleiding is in 1989 ontstaan aan Wageningen Universiteit door het samengaan van de richting Bodemkunde en de specialisatie Hydrologie van de richting Cultuurtechniek.

Figuur 1. Aantal afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer in de periode 1980-2001

¹ gebaseerd op afgestudeerden van Bodemkunde (XVI, N-33, L15), Bodem, water en atmosfeer (L50), Cultuurtechniek B (N-30), Cultuurtechniek (V, XIA, L12) en Landinrichtingswetenschappen (L30)

² Het loopbaanonderzoek wordt om de vier á vijf jaar gehouden. In 2001 heeft Stoas het onderzoek verricht onder een steekproef van de afgestudeerden van 1963 tot en met 1996 en alle afgestudeerden van 1997 t/m 1999. Na weging voor afstudeerjaar geeft dit aantal respondenten een goed beeld van de arbeidsmarktsituatie van een afgestudeerde. De wegingsfactoren voor afstudeerjaar zijn gebaseerd op de totaalcijfers van afgestudeerden vanaf 1963.

Specialisaties

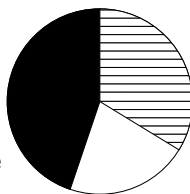
De afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer die vanaf 1992 afstudeerden kunnen worden verdeeld naar de onderstaande specialisaties.

Tabel 2.1 Specialisaties van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer afgestudeerd in 1992-1999

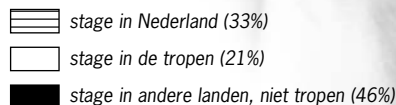
Specialisaties	Verbijzondering van specialisaties	Te vergelijken met Masters	%
procesbodembkunde	incl. bodemnatuurkunde, bodemvruchtbaarheid en verzouting	MSS Soil Science	14
ruimtelijke bodembkunde	incl. regionale bodembkunde van de gematigde streken	MEA Earth System Science	11
hydrologie en waterbeheer		MHW Hydrology and Water Quality	34
meteorologie		MMA Meteorology and Air Quality	4
cultuurtechniek			11
vrij			27
Totaal N (100%)			103

Stages

Van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer volgde 92 procent een stage³. Van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer die tussen 1992 en 1999 afstudeerden ging 21 procent naar een (sub)tropisch land en 46 procent een ander land buiten Nederland. Eenderde deel bleef in Nederland voor de stage (zie figuur 2).³⁾

Figuur 2 Plaats van stage van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer afgestudeerd in 1992-1999

Studieduur

Van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer die vanaf 1997 afstudeerden is 47 procent binnen de vijf jaar afgestudeerd.

Promoties

Van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer is 18% gepromoveerd of bezig met een promotieonderzoek.

³ Doorstromers en deeltijdstudenten zijn buiten beschouwing gebleven.

Zoekduur en voorbereiding

Het percentage afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer dat gelijk na het krijgen van de bul aan het werk is, wisselt sterk in de jaren negentig en schommelt sinds 1995 rond de 50%. Vanaf 1998 had negentig procent van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer binnen vier maanden na hun afstuderen een baan gevonden.

Naast de wetenschappelijke voorbereiding tijdens de studie en het opdoen van de benodigde vaardigheden is het ook van belang om algemene maatschappelijke en politieke ontwikkelingen te volgen. Vaste elementen om je tijdens je studie voor te bereiden op een vliegende start in de loopbaan zijn:

- de stageperiode
- het beroepsvoorbereidend blok / academisch blok
- het volgen van Studium Generale activiteiten
- deelname aan commissies en verenigingen
- deelname aan KLV-activiteiten, bijvoorbeeld
 - de sollicitatietraining voor starters van KLV Professional Match
 - gesprekken met afgestudeerden uit het KLV informantennetwerk
 - contactadressen uit het Adressenboek met alle afgestudeerden in Nederland en buitenland
 - bijeenkomsten van studiekringen, waaronder 'Land- en Watergebruik' en 'Milieu'

Funcieverwerving

Bijna een kwart (23%) van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer vond de eerste functie via een advertentie. De anderen vonden die voor een belangrijk deel via hun contacten: relaties en vrienden, de WU docenten en de stage.

Tabel 3.1 Wijze van funcieverwerving van de eerste baan door afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer afgestudeerd in 1992-1999 (gewogen, %)

	Bodem, water en atmosfeer	WU
solliciteren op een advertentie	23	22
uitzendbureau / detachering	10	12
relaties en vrienden	11	15
WU docenten	10	11
via stage of werkervaring	11	10
gevraagd door werkgever	7	9
open sollicitatie	16	10
eigen bedrijf of op ouderlijk bedrijf	2	2
internet e.a. manieren	9	9
Totaal N (100%)	94	1422

Arbeidsmarktsituatie in 2001

Op 1 september 2001 had 94% van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer betaald werk voor 12 uur of meer per week. Van deze afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer met een betaalde baan is 88 procent in loondienst bij een werkgever (zie tabel 3.2). Zeven procent van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer heeft een eigen bedrijf of werkt freelance.

Tabel 3.2 Dienstverband van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer met een baan van > 12 uur/week in 2001 (gewogen, %)

dienstverband	Bodem, water en atmosfeer	WU
in loondienst bij werkgever	88	86
AIO / OIO / promovendus	1	3
zelfstandige in eigen bedrijf	5	7
freelance	2	2
detachering	3	2
anders (o.a. uitzendkracht)	1	1
Totaal N (100%)	272	3132

Standplaats

De meeste afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer werken in Nederland (92%). Zes procent werkte in 2001 langer dan één jaar in het buitenland, vooral in Europa, twee procent werkt in zijn of haar aanstelling in meerdere landen.

Daarnaast heeft zestien procent langer dan één jaar in het buitenland gewerkt, maar is nu weer in Nederland. De gemiddelde verblijfsduur in het buitenland van hen was 9,9 jaar (variërend van 1 tot 32 jaar).

Marktsector⁴⁾

De belangrijkste sectoren voor afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer zijn de ingenieurs- en adviesbureaus en de Nederlandse overheid. De ingenieurs- en adviesbureaus vooral voor de eerste baan en de start van de loopbaan. Dit zijn bijvoorbeeld bureaus als Arcadis, DHV, de Grontmij, Oranjewoud, Tebodin en Witteveen en Bos. Na tien jaar werkervaring vinden meer afgestudeerden werk bij de overheid. Bij de rijksoverheid betreft dit Rijkswaterstaat of bij een ministerie. Velen werken bij een gemeentelijke overheid of een waterschap. Andere belangrijke marktsectoren zijn onderzoeksinstituten als het RIVM, het KNMI, het Waterloopkundig Laboratorium of Wageningen UR; én de overige dienstverlening. Daarbij kan worden gedacht aan de IT sector, organisaties op het gebied van onroerend goed en beleggingen en uiteenlopende andere profitorganisaties.

Kijk in bijlage III voor de precieze namen van de werkgevers van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer in 2001. Daar is ook vermeld in welke van die arbeidsorganisaties banen verwacht worden.

Tabel 4.1 Marktsectoren waar afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer werkzaam zijn (gewogen, %)

marktsector	1e functie 1992-1999	functie 2001 5-10 jaar werkervaring	functie 2001 > 10 jaar werkervaring
universiteiten	13	8	7
onderwijsinstellingen	1	1	9
onderzoeksinstituten	11	11	13
overheid in Nederland	19	25	31
agrarische bedrijven			1
industrie en handel	8	6	5
organisaties en verenigingen	3	5	1
ingenieurs- en adviesbureaus	33	33	17
overige dienstverlening (profitsector)	11	11	12
buitenlandsector	1	1	3
Totaal N (100%)	93	59	184

**Karin de Bruijn werkt bij het
Waterloopkundig
Laboratorium/Delfts
Hydraulics:**

'Delfts Hydraulics is een onafhankelijk instituut voor advies en toegepast onderzoek over vraagstukken rondom oppervlaktewater. Overheden in binnen- en buitenland, bijvoorbeeld waterschappen en ook het bedrijfsleven vragen ons om adviezen en onderzoek. Bijvoorbeeld hoe vaak er wateroverlast is te verwachten door neerslag en in welke gebieden. In mijn studie heb ik geleerd hoe je vragen aan kunt pakken en om de realiteit niet uit het oog te verliezen. Het gaat niet om de sommetjes maar om de mensen en de natuur in de gebieden.'

Functieomschrijving⁵⁾

Voor afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer staan veel functies open. Een deel van de afgestudeerden heeft een eerste baan als vaktechnisch ingenieur, bv hydroloog, bodemkundige, meteoroloog waarin specifieke vakkennis wordt toegepast. De andere eerste banen zijn vooral voorlichter/adviseur, onderzoeker en beleidsmedewerker. (zie tabel 4.2)

Onderzoeker en beleidsmedewerker blijven de hele loopbaan belangrijke functies. Gaandeweg komen meer afgestudeerden in een leidinggevende positie, als projectleider of in het management.

Tabel 4.2 Functies van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer (gewogen, %)

functie omschrijving	1e functie 1992-1999	functie 2001 5-10 jaar werkervaring	functie 2001 > 10 jaar werkervaring
AIO/OIO	4	2	
onderzoeker	18	17	17
docent	1	1	6
voorlichter / adviseur	21	27	16
vaktechnisch ingenieur	22	6	3
IT-specialist	6	1	6
beleidsmedewerker	10	14	10
commercieel medewerker		6	2
(bedrijfs)management		12	23
projectleider	6	10	8
overige functies	11	5	8
Totaal N (100%)	94	60	185

Cathelijne van Haselen, adviseur bij Haskoning:

‘Op dit moment ben ik bezig met een project rond de Nederrijn. De rivier moet meer ruimte krijgen om overstromingen te voorkomen. Om een nieuw inrichtingsplan te maken werk je met veel verschillende experts samen: ecologen, technici, bodemkundigen, architecten, hydrologen en ga zo maar door. Je gaat een probleem van verschillende kanten bekijken. Communiceren, nadenken over wat je zegt, hoe je dat zegt en zo tot een goed plan komen, dat was mijn belangrijkste leerervaring op de universiteit. In mijn werk zijn deze vaardigheden heel belangrijk.’

Belangrijke activiteiten⁶⁾

In tabel 4.3 staan de activiteiten die voor afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer in hun functie van belang zijn. De meest genoemde activiteiten zijn 'leiding geven aan uitvoerenden en beleidvoeren', 'technisch adviseren', 'beleidsvoorbereiding' en 'toegepast experimenteel onderzoek'.

Tabel 4.3 Belangrijke activiteiten in de functies van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer met vijf of meer jaar arbeidsmarktervaring (gewogen, aantallen)

	aantal keer genoemd	
onderzoek:	fundamenteel experimenteel onderzoek	15
	fundamenteel veldonderzoek	2
	toegepast experimenteel onderzoek	28
	toegepast veldonderzoek	13
kennisoverdracht:	doceren	19
	voorlichten	8
	organisatorisch adviseren	10
	commercieel adviseren	1
	technisch adviseren	33
informatievoorziening:	adviseren op andere gebieden	15
	stysteembeheer, ontwerpen	10
	informatieanalyse	5
	schrijven/redigeren/vertalen	10
beleid:	beleidvoeren zonder leidinggeven	8
	beleidsvoorbereiding	28
leiding geven en bedrijfsvoering:	leiding aan leidinggevend en beleidvoeren	8
	leiding geven aan uitvoerenden en beleidvoeren	39
	leiding geven aan uitvoerenden zonder beleidvoeren	15
	coördineren	18
	controle en kwaliteitsbeheer	6
	verkopen/inkopen/handel	4
	administratieve werkzaamheden	3
overige:	personeelswerk, inspectie, beheer, logistiek, productie e.a.	18
Totaal N antwoorden	316	
Totaal N respondenten	127	

Vaardigheden

De afgestudeerden hebben aangegeven welke vaardigheden zij nodig hebben voor de activiteiten in hun functie en arbeidsorganisatie. Deze kunnen worden ingedeeld in drie groepen van ieder zeven competenties:

- Onderzoeksvaardigheden: zelfstandig onderzoek verrichten, vakkennis, kennis van methodeleer en statistiek, van recente ontwikkelingen op het vakgebied, informatie verwerken, resultaten interpreteren en schriftelijk rapporteren.
- Beroepsvaardigheden: hier gaat het om algemene persoonlijke vaardigheden en niet-vakspecifieke kennis, namelijk commercieel en maatschappelijk inzicht, inzicht in bestuurlijke besluitvorming, diplomatieke en leidinggevende capaciteiten, bedrijfseconomische kennis en mondeling kunnen presenteren.
- Houdingsaspecten: zelfstandigheid, creativiteit, aanpassingsvermogen, bestand zijn tegen werkdruk, integriteit, een kritische houding en communicatieve vaardigheden.

De afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer die in 1997-1999 afstudeerden vonden de beroepsvaardigheden belangrijker voor hun functieuitoefening dan de houdingsaspecten en onderzoeksvaardigheden.

⁴ In bijlage I staan volledige beschrijvingen van elke marktsector.

⁵ In bijlage II zijn de volledige omschrijvingen bij elke functie opgenomen.

⁶ Werkzaamheden die minimaal 25 procent van het takenpakket omvatten. Een persoon kon meerdere activiteiten noemen.

Een aantal aspecten die iets zeggen over de kwaliteit van de functie zijn de aansluiting van de functie bij de opleiding, het niveau van de functie, het salaris en het leidinggevend karakter.

Inhoudelijke aansluiting

Van de jonge afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer geeft 24 procent aan dat de eerste functie aansluit op de specialisatie in de doctoraalfase, en 33 procent zegt dat de functie aansluit op de gevolgde studierichting. Voor de hele WU waren deze cijfers respectievelijk 37 procent en 27 procent. (zie tabel 5.1) Zeventien procent werkt in een functie waar een andere studierichting beter op aan zou sluiten.

Tabel 5.1 Aansluiting van de inhoud van de eerste functie bij de opleiding van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer afgestudeerd in 1996-1999 (gewogen, %)

sluit aan bij:	Bodem, water en atmosfeer	WU totaal
specialisatie in doctoraalfase	24	37
gevolgde studierichting	33	27
verwante studierichting	2	7
geheel andere studierichting	17	6
geen specifieke studierichting	24	23
Totaal N (100%)	42	610

Niveau van de functie

Tachtig procent van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer werkt in de eerste functie op academisch of HBO/academisch niveau. Voor dertien procent is de eerste functie een specifieke HBO-functie of op HBO werk/denk niveau. (zie tabel 5.2)

Salaris

Het gemiddelde bruto maandsalaris van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer in de eerste functie naar het prijspeil van 2001 schommelt rond de 1450 euro, gelijk aan dat van alle WU-ir's gemiddeld in hun eerste functie. Met het aantal jaren werkervaring stijgt het salaris. Vooral aan het begin van de loopbaan stijgt het sterk, later geleidelijker. Na circa zeven jaar werkervaring komt het gemiddelde bruto maandsalaris van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer al boven de 3000 euro.

Functieniveau van de eerste functie van afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer afgestudeerd in 1996-2000 (gewogen, %)

niveau	Bodem, water en atmosfeer	WU totaal
academisch	55	54
academisch/HBO	25	27
HBO werk/denk niveau	7	7
specifiek HBO niveau	6	5
HAVO, VWO, MBO of lager	7	7
Totaal N (100%)	101	1722

Leidinggeven

Van de afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer met vijf of meer jaren werkervaring geeft 53 procent leiding aan anderen (van alle WU-ingenieurs is dit 47 procent). Afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer geven evenals alle WU-ingenieurs meestal leiding aan kleinere groepen mensen leiding. (zie tabel 5.3).

Tabel 5.3 Aantal personen aan wie afgestudeerden Bodem, water en atmosfeer met vijf of meer jaren arbeidsmarktervaring leiding geven (gewogen, %)

niveau	Bodem, water en atmosfeer	WU totaal
1 - 5 personen	44	48
6 - 10 personen	25	22
11 - 20 personen	16	13
21 - 50 personen	9	10
meer dan 50 personen	6	8
Totaal N (100%)	129	1366

universiteiten	Wageningen Universiteit, andere universiteiten, academische ziekenhuizen
onderwijsinstellingen	algemeen voortgezet onderwijs, hoger agrarisch onderwijs, overig hoger beroepsonderwijs, middelbaar en lager agrarisch onderwijs, overige onderwijsinstellingen
onderzoeksinstituten	agrarische onderzoeksinstituten en proefstations, overig technisch en wetenschappelijk onderzoek
rijksoverheid, regionale en lokale overheid	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, andere ministeries, Dienst Landelijk Gebied, zuiveringsschappen, waterschappen, nutsbedrijven, overige regionale en lokale overheid
agrarische bedrijven	agrarische bedrijven, veredelingsbedrijven
industrie en handel	chemisch/technologische industrie, vleesverwerkende industrie, voedings- en genotmiddelenindustrie, veevoederindustrie, andere agro-industrie, handel en distributie, overige industrie
organisaties en verenigingen	werkgevers- en werknemersorganisaties, beroeps- en standsorganisaties, product- en bedrijfsschappen, organisaties en verenigingen in de agrarische sfeer, organisaties met een ideëel doel
ingenieurs- en adviesbureaus	architecten-, ingenieurs- en adviesbureaus, milieudienstverlening (w.o. afvalverwerking, sanering milieuverontreiniging)
overige dienstverlening	veilingen voor landbouw-, tuinbouw- en visserijproducten, keuring en controle, verhuur en handel in onroerend goed, organisatieadviesbureaus, pr, marketing, marktonderzoeksbureaus, bank- en verzekeringswezen, softwarebureaus, vervoer en communicatie, gezondheids- en welzijnszorg, maatschappelijke dienstverlening, recreatie, sport en cultuur (inclusief beheer natuurgebieden), overige dienstverlening
buitenlandsector	buitenlandse overheid, SNV, DGIS, internationale organisaties

AIO/OIO	assistent in opleiding (AIO), onderzoeker in opleiding (OIO)
onderzoeker	(toegevoegd) onderzoeker, universitair docent, wetenschappelijk medewerker, universitair hoofddocent, leidinggevend onderzoeker, hoogleraar, senior onderzoeker, research coördinator
docent	leraar, docent, trainer
voorlichter / adviseur	voorlichter, communicatiedeskundige, PR-medewerker, adviseur, (adjunct)consulent, consultant, GVO-deskundige, deskundige ontwikkelingssamenwerking
vaktechnisch ingenieur	procestechnoloog, productontwikkelaar, milieutechnoloog arbeidshygiënist, kwaliteitsspecialist, teeltkundig medewerker, vaktechnologisch ingenieur teeltkundig, overige vaktechnische en vaktechnologische ingenieurs
IT-specialist	systeemanalist, programmeur, informatieanalist, overige IT-specialisten en automatiseringsdeskundigen
beleidsmedewerker	beleidsmedewerker, beleidsvoorbereider, stafmedewerker, personeelsfunctionaris
commercieel medewerker	commercieel medewerker, management trainee, commercieel leidinggevende: verkoopleider, exportmanager, productmanager, sectormanager, marketingmanager
bedrijfsmanagement	stafmanager, hoofd stafafdeling, lijnmanager, bedrijfsleider, productie leider, (adjunct)directeur, algemeen directeur
projectleider	projectleider, (hoofd)ingenieur, rentmeester, beheerder, (hoofd/adjunct)inspecteur
overig	ontwerpfuncties, politieke/diplomatieke functies, informatiespecialist, journalist, redacteur, (adjunct)voorzitter, belangenbehartiger, overige

Respondenten van de loopbaanenquête, afgestudeerd in Bodem, water en atmosfeer aan Wageningen Universiteit, waren op 1 september 2001 werkzaam in onderstaande organisaties. Wanneer de milieuhygiënisten binnen twee jaar plaatsingsmogelijkheden verwachten voor WU-ingenieurs bij hun organisaties zijn deze voorzien van een sterretje (*).

Universiteiten

KUN – Katholieke Universiteit Nijmegen
 OU – Open Universiteit*
 TUD – Technische Universiteit Delft
 TUD / IHE - International Institute for Infrastructural, Hydraulic and Environmental Engineering*
 Universität Bonn – Duitsland*
 Universität Göttingen – Duitsland*
 University of East Anglia – United Kingdom*
 UT – Universiteit Twente
 UU – Universiteit Utrecht*
 VU – Vrije Universiteit
 WU – Wageningen Universiteit*

Onderwijsinstellingen

AOC – Agrarisch Opleidings Centrum (middelbaar agrarisch onderwijs)
 AOC Clusius College
 AOC Friesland
 AOC Terra College
 Doruweerd College
 IAH Larenstein – Internationale Agrarische Hogeschool*
 St. Carmel College*
 Yoga Academie Nederland

Onderzoeksinstituten

Alterra – Research Instituut voor de Groene Ruimte*
 CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur)
 DLO – Dienst Landbouwkundig Onderzoek*
 DLO / PPO – Praktijkonderzoek Plant & Omgeving*
 DLO / PRI – Plant Research International*

ECN – Energieonderzoek Centrum Nederland
 ILRI – International Institute for Land Reclamation and Improvement – Pakistan*
 KNMI – Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut*
 RIVM – Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu*
 TPS – Terra Plant Sustain
 TNO – Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek*
 WL Delft Hydraulics (Unie van Waterschappen)*

Rijksoverheid

EZ – Ministerie van Economische Zaken
 EZ / CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek*
 EZ / Novem (agentschap)*
 LNV – Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*
 LNV / Bureau Heffingen*
 LNV / Directie Informatiemanagement en Facilitaire Aangelegenheden*
 LNV / DLG – Dienst Landelijk Gebied*
 DLG Friesland*
 DLG Zeeland*
 LNV / Expertise Centrum*
 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninklijke relaties*
 Ministerie van Buitenlandse Zaken – standplaats Jamaica*
 V&W – Ministerie van Verkeer en Waterstaat
 V&W / Inspectie, Divisie Winter*
 V&W / RWS – Rijkswaterstaat*
 RWS / Dienst Weg- en Waterbouwkunde*
 RWS / Directie Noordzee*
 RWS / Directie Zuid-Holland*
 RWS / Meetkundige Dienst*
 RWS / RIKZ – Rijksinstituut voor Kust en Zee*
 RWS / RIZA – Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
 Staatsbosbeheer*

Regionale en lokale overheid

Gemeente Apeldoorn*
 Gemeente Breukelen*
 Gemeente Culemborg
 Gemeente Den Haag*
 Gemeente Eindhoven
 Gemeente Enschede*
 Gemeente Oegstgeest
 Gemeente Rotterdam*
 Gemeeten Rotterdam / Dienst Stedebouw en Volkshuisvesting
 Gemeente Smalingerland
 Gemeentewerken Rotterdam*
 Hulpverleningsregio Haaglanden (brandweer)*
 Provincie Gelderland*
 Provincie Limburg*
 Provincie Noord-Brabant
 Provincie Noord-Holland*
 Reststoffen Unie Waterleidingbedrijven NV
 Waterbedrijf Gelderland
 Waterschap / Dienst Waterbeheer en Riolering*
 Waterschap de Dommel*
 Waterschap Friesland
 Waterschap Hunze & Aa's*
 Waterschap Limburg*
 Waterschap Regge en Dinkel*
 Waterschap Rijn en IJssel*
 Waterschap het Scheldekwartier
 Waterschap Zuiderzeeland*
 WOB – Waterleidingsmaatschappij Oost-Brabant*

Industrie en handel

AVR – Afvalverwerker*
 BASF Nederland

Coca-cola enterprise Nederland BV
 Exxon Chemical – België*
 Heijmans NV (aannemer)
 Limburgs landbouwsyndicaat (handelsfirma)
 Matelaar (aannemer)*
 Rockwool / Grodan (tuinbouwtoeleverancier)*
 Unilever Research and Development – United Kingdom*
 Vermeer infrastructuur (aannemer)*

Organisaties en verenigingen

GLTO – Gewestelijke Land- en Tuinbouw Organisatie
 LTO-Nederland
 Productschap Diervoeder*
 Stichting Landschapsbeheer Zuid-Holland*
 Stichting Milieu Federatie
 Vrouwen Alliantie

Ingenieurs- en adviesbureaus

Accanto*
 Adviesbureau Brouwers*
 Arcadis*
 Cox Beheer BV*
 CSO Bunnick (adviesbureau voor milieuonderzoek)*
 De Straat Milieu-adviseurs*
 DHV Advies- en ingenieursbureau*
 Essent Milieu*
 Finaco*
 Geo Delft*
 Grontmij*
 Grontmij Advies en Techniek BV
 HEC Adviesbureau*
 Hevo Bouwmanagement
 IWAGO BV

KEMA NV (keuringsinstituut)
 Kragten Ingenieursbureau*
 Lexmond Milieu-Adviezen BV*
 Mos Grondmechanica
 Nieuwland Opleidingen BV*
 Optitield Adviesbureau
 Oranjewoud*
 Resource Analysis*
 Royal Haskoning*
 RPS Groep Nederland*
 RS BKH Adviesbureau*
 Tauw BV*
 TCKI – Technisch Centrum van de Keramische Industrie, adviesbureau bouwkeramiek
 Tebodin BV*
 Ten Kate en Koot, Partners in Watermanagement
 Van der Goes en Groot*
 Wareco*
 Witteveen en Bos*

Overige dienstverlening

Amicon
 Aquanet BV
 Cap Gemini Ernst & Young*
 Centric PSS (automatisering)
 CMG (energiebedrijf)
 Emeritor Group BV
 Facfotum Media
 Friesland BV (rentmeesterkantoor)
 ING Bank Nederland
 ISA – Instituut voor Sportaccommodaties
 ISIS Benelux BV
 KPN

Nationale Nederlanden
NV Nuon
Oomens Management Consultancy
Peters Makelaardij
Robeco (beleggingsinstituut)
SERC (IT research)
Stoas
Syntess Software
UBS AG (bank) – Zwitserland
Vroom&Dreesman Retail
Wageningen software labs*
Wegener Falkplan BV (uitgeverij)

Buitenlandsector

ADRA – Adventist Development and Relief
Association – Laos
DGIS – Directoraat Generaal Internationale
Samenwerking – Burkina Faso
FAO – Food and Agricultural Organization (United
Nations) – Italië*
FAO – Honduras
WARDA – West Africa Rice Development
Association – Senegal

Samenstelling:

STOAS – WU Studentenzaken en Alumnibureau – KLV

Verdere informatie:

Op internet:

www.weksite.nl/wk_scholieren_fr.html

www.wau.nl/bwa

www.klv.nl

Bij de voorlichters en coördinatoren:

De studievoorlichter van Bodem, Water en Atmosfeer: Roel.Dijksma@wur.nl

De opleidingscoördinator van Bodem, Water en Atmosfeer: Joke.Marinissen@wur.nl

De begeleidingscoördinator voor de specialisatie Bodemkunde en bodemkwaliteit: Joke.Marinissen@wur.nl

De begeleidingscoördinator voor de specialisatie Meteorologie en Luchtkwaliteit: Leo.Kroon@wur.nl

De begeleidingscoördinator voor de specialisatie Hydrologie, waterkwaliteit en waterbeheer: Henny.van.Lanen@wur.nl

Bij KLV:

Informantennetwerk office@klv.nl / tel: 0317-485191

Studiekring Land- en waterbeheer: w.de.haas@dlg.agro.nl

Studiekring Milieu: titia.demes@wur.nl

Studiekring Beroepsethiek in de praktijk: josette.jacobs@wur.nl

En:

De Nederlandse Bodemkundige Vereniging: hartemink@isric.nl